

Brüssel, 18.8.2020
COM(2020) 384 final

2020/0179 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU OTSUS,

millega muudetakse otsust nr 445/2014/EL, millega kehtestatakse liidu meede „Euroopa kultuuripealinnad“ aastateks 2020–2033

(EMPs kohaldatav tekst)

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

Meedet „Euroopa kultuuripealinnad“ aastateks 2020–2033 reguleeritakse otsusega nr 445/2014/EL¹. Otsuse lisas on esitatud ajaliselt järjestatud loetelu, kus on kirjas, millal on liikmesriikidel (kaks liikmesriiki aastas) ja programmis „Loov Euroopa“ või edaspidistes kultuuri toetavates liidu programmides osalevatel kandidaatriikidel / potentsiaalsetel kandidaatriikidel õigus kultuuripealinna tiitlit saada. Euroopa kultuuripealinna tiitli konkurs algab kuus aastat enne tiitliaastat ning selleks avaldab asjaomane ametiasutus konkursikutse.

Otsusega (EL) 2017/1545² laiendati meetet nende Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osaliseks olevate Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni riikide linnadele, kes osalevad programmis „Loov Euroopa“ või edaspidistes kultuuri toetavates liidu programmides. Otsusele nr 445/2014/EL lisatud ajakava asendati seega otsusele (EL) 2017/1545 lisatud ajakavaga.

Meetme „Euroopa kultuuripealinnad“ üld- ja erieesmärged on kirjeldatud otsuse nr 445/2014/EL artiklis 2. Need on järgmised: kaitsta ja edendada kultuuride mitmekesisust Euroopas; toetada kultuuri rolli linnade pikaajalises arengus; parandada linnade kultuurielu ulatust, mitmekesisust ja Euroopa mõõdet, sealhulgas riikidevahelise koostöö kaudu; muuta kultuur kättesaadavamaks ja suurendada kultuuritegevuses osalemist; tugevdada kultuurisektori suutlikkust ja selle seoseid muude sektoritega; parandada kultuuri abil linnade rahvusvahelist nähtavust.

Nende eesmärkide saavutamist, mis nõuab liikuvust, reisimist, ürituste korraldamist ja üldsuse osalemist, ohustab tõsiselt COVID-19 pandeemia, mis on tugevalt mõjutanud praeguste ja tulevaste Euroopa kultuuripealinnade ürituste ettevalmistamist ja läbiviimist.

Otsusega nr 445/2014/EL ei ole tagatud vajalikku paindlikkust selliste erakorraliste tingimuste arvessevõtmiseks.

Et neis oludes oleks võimalik meetme „Euroopa kultuuripealinnad“ eesmärged saavutada, on seega vaja otsust nr 445/2014/EL muuta. Need muudatused ei tohiks kõrvale kalduda otsuse esialgsetest põhimõtetest, eeskirjadest ega menetlustest, vaid peaksid piirduma sellega, mis on rangelt vajalik praeguse enneolematu olukorraga toimetulekuks.

Kõige suuremat mõju tunnevad loomulikult need Euroopa kultuuripealinnad, kes peaksid praegu oma kultuuripealinna aastat läbi viima (kaks 2020. aasta kultuuripealinna) või kiirendama ettevalmistusi, et olla järgmiseks aastaks õigel ajal valmis (kolm 2021. aasta kultuuripealinna). Kaks 2022. aasta kultuuripealinnaks valitud linna ja üks 2023. aasta kultuuripealinnaks valitud linn tunnevad palju väiksemat mõju, sest neil on veel piisavalt aega, et põhjalikult läbi mõelda, kuidas tulevaste eri piirangute arvessevõtmiseks oma programme kohandada.

Mõlemad 2020. aasta Euroopa kultuuripealinnad on pidanud alates 2020. aasta märtsist kõik üritused edasi lükkama või tühistama, ilma et oleks selge, millal olukord taas normaalseks

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta otsus nr 445/2014/EL, millega kehtestatakse liidu meede „Euroopa kultuuripealinnad“ aastateks 2020–2033 ja tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1622/2006/EÜ (ELT L 132, 3.5.2014, lk 1).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2017. aasta otsus (EL) 2017/1545, millega muudetakse otsust nr 445/2014/EL, millega kehtestatakse liidu meede „Euroopa kultuuripealinnad“ aastateks 2020–2033 (ELT L 237, 15.9.2017, lk 1).

muutub. Neil ei ole tegelikult võimalik oma Euroopa kultuuripealinna aastat läbi viia ega head ettevalmistustööd ära kasutada. Kuigi 2020. aasta Euroopa kultuuripealinnade kultuuriprogrammide võimalik pikendamine 2021. aastasse ei kompenseeriks nende linnade kantud tohutut kahju, muudaks see mõlema linna tegevuse 2021. aasta esimestel kuudel nähtavamaks. Samuti seaks see need linnad Euroopa kultuuripealinna kaubamärgist tulenevalt pikemaks ajaks tähelepanu keskpunkti.

COVID-19ga on kaasnenud suur ebakindlus ka peaaegu kõigis 2021. aasta Euroopa kultuuripealinnadega seotud valdkondades, kuna avaliku ja erasektori partnerite rahastamisväljavaated on ebakindlad, ei ole teada ohutuseeskirjad, mis mõjutavad nii kodanike osalusel tehtavat tööd kui ka lubatavate ürituste liiki, ning reisi piirangute tõttu vähenevad turism ja Euroopa/rahvusvaheliste partnerluste võimalused. Ennetusmeetmete tõttu aeglustusid kolme 2021. aasta kultuuripealinna ettevalmistustööd kriitilisel ajal, mil need linnad oleksid tavatingimustes pidanud oma jõupingutusi tugevdama. Korraldusmeeskonnad pidid mitu kuud järgima liikumispiiranguid ja võimalike lepingupartnerite majanduslik püsijäämine on ebakindel. Seetõttu on soovitatav lükata kolme 2021. aasta Euroopa kultuuripealinna tiitliaasta edasi 2022. või 2023. aastasse.

Pärast Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumist antaks 2023. aastal Euroopa kultuuripealinna tiitel kava kohaselt ainult ühele linnale. Kolmest 2021. aasta Euroopa kultuuripealinnast kahe tiitliaasta edasilükkamine 2023. aastasse tasakaalustaks olukorra: Euroopa kultuuripealinna oleks 2022. aastal kolm ja 2023. aastal kolm. Selline tasakaalustamine muudaks meetme „Euroopa kultuuripealinnad“ nähtavamaks.

Selleks et võtta eespool kirjeldatud asjaolusid arvesse ning anda kahele 2020. aasta Euroopa kultuuripealinnale võimalus pikendada oma kultuuriprogramme 2021. aastasse ja võimaldada 2021. aasta Euroopa kultuuripealinnade riikidel tiitlit rakendada hilisematel aastatel, on vaja otsust nr 445/2014/EL muuta.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Kuna ettepanekuga muudetakse otsust nr 445/2014/EL, millega kehtestati liidu meede „Euroopa kultuuripealinnad“ aastateks 2020–2033, on sellel muudetava otsusega sama õiguslik alus ehk Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 167 lõige 5.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Kuna otsus nr 445/2014/EL on liidu õigusakt, saab seda muuta vaid samaväärse õigusaktiga. Liikmesriigid ei saa eraldi tegutseda.

• Proportsionaalsus

Kavandatud muudatused sobivad 2020. ja 2021. aasta Euroopa kultuuripealinnade ees seisva erakordse olukorra lahendamiseks, sest neile luuakse soodsamad tingimused kultuuriprogrammide ja -tegevuse läbiviimiseks viisil, mis tagab meetme eesmärkide saavutamise.

Kavandatud muudatused ei lähe eespool nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale, kuna need puudutavad üksnes 2020. ja 2021. aastat, mil pandeemia mõju on eeldatavasti kõige suurem.

- **Õigusakti valik**

Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 445/2014/EL on liidu õigusakt ja seda saab muuta ainult sama liiki õigusaktiga.

3. SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE TULEMUSED

Alates COVID-19 pandeemia puhkemisest on komisjon olnud tihedas kontaktis ja pidanud dialoogi kõigi 2020.–2023. aasta Euroopa kultuuripealinnade korraldusmeeskondadega nii eraldi kui ka kahe- ja mitmepoolselt, et paremini mõista pandeemia mõju praeguste ja tulevaste Euroopa kultuuripealinnade ürituste ettevalmistamisele ja läbiviimisele. Korraldusmeeskonnad on teinud koostööd ka oma asjaomaste nõukogudega ning kohalike, piirkondlike ja riiklike ametiasutustega, et uurida koos parimaid võimalusi edasiseks tegevuseks. Mõne riigi ametiasutused (Iirimaa, Rumeenia, Kreeka, Leedu, Luksemburg, Ungari ja Serbia) on komisjoniga ka otse ühendust võtnud.

Täpsemalt korraldati kõnealusel ajavahemikul neli ühist veebikoosolekut: 2. aprillil toimus ühine telekonverents kahe 2020. aasta Euroopa kultuuripealinna ning Iirimaa ja Horvaatia kultuuriministeeriumi esindajatega; 29. aprillil toimus veebipõhine ühiskohtumine kahe 2022. aasta kultuuripealinnaga; 30. aprillil toimus veebipõhine ühiskohtumine kolme 2021. aasta kultuuripealinnaga ning 5. mail toimus veebipõhine ühiskohtumine kõigi kaheksa 2020.–2023. aasta kultuuripealinnaga.

Komisjoni kutsel saatsid kõik 2020., 2021., 2022. ja 2023. aasta Euroopa kultuuripealinnad komisjonile kirja (millest enamiku olid allkirjastanud ka asjaomased kultuuriministeeriumid/-ministrid), milles nad teatasid, kas nad on valmis oma tiitliaasta kultuuriprogrammi pikendama või edasi lükkama, ning põhjendasid oma seisukohta.

Järgmistes punktides antakse ülevaade selle konsultatsiooniprotsessi tulemustest.

Kõige rängemalt ja otsesemalt on kannatada saanud kaks 2020. aasta Euroopa kultuuripealinna. Mõlemad pidid alates 2020. aasta märtsist kõik üritused edasi lükkama või tühistama, ilma et oleks olnud selge, millal (ja kas) olukord taas normaalseks muutub. Neil ei ole tegelikult võimalik oma Euroopa kultuuripealinna aastat läbi viia ega tehtud suuri investeeringuid ära kasutada. Mõlema Euroopa kultuuripealinna korraldusmeeskonnad on pidanud töötajaid koondama ja nende tegevus on osaliselt seiskunud.

Kolmes 2021. aasta Euroopa kultuuripealinnas on pandeemia tekitanud väga suure ebakindluse peaaegu kõigis ettevalmistustega seotud valdkondades: avaliku ja erasektori partnerite rahastamisväljavaated on ebakindlad, ei ole teada tulevased ohutuseeskirjad, mis mõjutavad nii osalustööd kui ka lubatavate ürituste liiki, ning reisipiirangute tõttu vähenevad turism ja Euroopa/rahvusvaheliste partnerluste võimalused. Ennetusmeetmete tõttu aeglustusid kolme 2021. aasta kultuuripealinna ettevalmistustööd kriitilisel ajal, mil need linnad oleksid tavatingimustes pidanud oma jõupingutusi tugevdama – seda põhjusel, et korraldusmeeskonnad pidid järgima liikumispiiranguid ja võimalike lepingupartnerite majanduslik püsijäämine ei ole kindel.

Kaks 2022. aasta Euroopa kultuuripealinna ja üks 2023. aasta Euroopa kultuuripealinn tunnevad palju väiksemat mõju, sest neil on veel piisavalt aega, et põhjalikult läbi mõelda, kuidas tulevaste eri piirangute arvessevõtmiseks oma programme kohandada.

Kokkuvõttes näib, et pandeemia ei ole 2020.–2023. aasta Euroopa kultuuripealinna mõjutanud ühte moodi.

Kõige suuremat mõju tunnevad loomulikult need Euroopa kultuuripealinnad, kes peaksid praegu oma kultuuripealinna aastat läbi viima (kaks 2020. aasta kultuuripealinna) või kiirendama ettevalmistusi, et olla järgmiseks aastaks õigel ajal valmis (kolm 2021. aasta kultuuripealinna).

Samuti võib sama aasta Euroopa kultuuripealinnadele avalduv mõju olla erinev, sest liikumispiirangud ei ole olnud kogu Euroopas ühesugused, kultuurisektori vastupanuvõime ning kohalike, piirkondlike ja riiklike ametiasutuste finantssuutlikkus ei ole samal tasemel ja/või nad ei olnud jõudnud pandeemia puhkemise ajaks oma ettevalmistustega samasse etappi, mistõttu mõnda neist tabas pandeemia ajal, mil nad pidid väga kiiresti tegutsema.

4. MÕJU EELARVELE

Komisjoni ettepanek ei mõjuta otseselt eelarvet. Melina Mercourile pühendatud rahaline auhind, mis makstakse igale kultuuripealinnaks nimetatud linnale tiitliaasta märtsi lõpuks otsuse artiklis 14 sätestatud tingimustel, ning liidu institutsioonide ja asutuste määratud eksperdikomisjoni liikmete tööga seotud kulud kaetakse programmi „Loov Euroopa“ olemasolevatest vahenditest 2014.–2020. aasta finantsraamistikus või liidu edaspidistest kultuuri toetavatest programmidest pärast 2020. aastat. Lisaks sellele ei suurendata ettepanekuga Euroopa kultuuripealinnade arvu aastatel 2020–2023.

5. MUU TEAVE

Komisjoni ettepanek hõlmab järgmist:

- lubada loetleda lisas esitatud ajakavas 2023. aasta kohta rohkem kui kaks liikmesriiki;
- anda 2020. aastaks Horvaatia ja Iirimaa määratud Euroopa kultuuripealinnade võimalus rakendada oma programme kuni 30. aprillini 2021, ilma et muudetaks kultuuripealinnaks määramise aastat;
- lükata 2021. aastalt 2023. aastale edasi aasta, mil Rumeenial ja Kreekal on õigus saada Euroopa kultuuripealinna tiitel;
- lükata 2021. aastalt 2022. aastale edasi aasta, mil kandidaatriigil või potentsiaalsel kandidaatriigil on õigus saada Euroopa kultuuripealinna tiitel;
- kinnitada otsuse 445/2014/EL artiklites 7–11 ja 13 osutatud selliste protsesside kehtivust, mis on seoses 2021. tiitliaastaga juba lõpule viidud (muutub üksnes tiitliaasta, nagu eespool märgitud);
- ajakohastada vastavalt kahe 2020. aasta Euroopa kultuuripealinna lõpphinnangute esitamise kuupäevi.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU OTSUS,

millega muudetakse otsust nr 445/2014/EL, millega kehtestatakse liidu meede „Euroopa kultuuripealinnad“ aastateks 2020–2033

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 167 lõiget 5,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust³,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Vastavalt otsuse nr 445/2014/EL artiklile 2 on meetme „Euroopa kultuuripealinnad“ eesmärk kaitsta ja edendada kultuuride mitmekesisust Euroopas, toetada kultuuri rolli linnade pikaajalises arengus, parandada linnade kultuurielu ulatust, mitmekesisust ja Euroopa mõõdet, sealhulgas riikidevahelise koostöö kaudu, muuta kultuur kättesaadavamaks ja suurendada kultuuritegevuses osalemist, tugevdada kultuurisektori suutlikkust ja selle seoseid muude sektoritega ning parandada kultuuri abil linnade rahvusvahelist nähtavust.
- (2) Nende eesmärkide saavutamine eeldab liikuvust, reisimist, ürituste korraldamist ja üldsuse osalemist, mida on COVID-19 pandeemia tingimustes äärmiselt keeruline, kui mitte praktiliselt võimatu teostada.
- (3) Kogu Euroopas rakendatud liikumispiirangute otsese tagajärjena on kultuuriürituste läbiviimise kohad suletud ning kultuuriüritused tühistatud või määramata ajaks edasi lükatud. Euroopa ja rahvusvahelise kultuurikoostöö projektide elluviimine on oluliselt aeglustunud, kuna füüsiline piiriületus on olnud piiratud. Tulude kiire vähenemise ja rahvatervisega seotud uute vajaduste tõttu on kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused ning riikide valitsused sattunud suurema eelarvesurve alla. Ka kultuuri erasponsorlus muutub praegu üha keerulisemaks, sest avalikke üritusi, mida toetada, ei toimu või eelistavad ettevõtjad rahvatervisega seotud sponsorlust.
- (4) Praegustele ja tulevastele Euroopa kultuuripealinnadele avaldub mõju on erinev, eelkõige sõltuvalt sellest, mis aastal nad tiitlit kannavad. Näib, et mõju on kõige suurem kahe 2020. aasta Euroopa kultuuripealinna ürituste läbiviimisele ja kolme 2021. aasta Euroopa kultuuripealinna ürituste ettevalmistamisele.
- (5) Kaks 2020. aasta Euroopa kultuuripealinna pidid alates 2020. aasta märtsist kõik üritused edasi lükkama või tühistama, ilma et oleks olnud selge, millal (ja kas) olukord

³ ELT C , , lk .

taas normaalseks muutub. Neil ei ole tegelikult võimalik oma Euroopa kultuuripealinna aastat läbi viia ega tehtud suuri investeeringuid ära kasutada.

- (6) Kolmes 2021. aasta Euroopa kultuuripealinnas on pandeemia tekitanud väga suure ebakindluse peaaegu kõigis ettevalmistustega seotud valdkondades: avaliku ja erasektori partnerite rahastamisväljavaated on ebakindlad, ei ole teada tulevased ohutuseeskirjad, mis mõjutavad nii osalustööd kui ka lubatavate ürituste liiki, ning reisipiirangute tõttu vähenevad turism ja Euroopa partnerluste võimalused. Ennetusmeetmete tõttu aeglustusid kolme 2021. aasta Euroopa kultuuripealinna ettevalmistustööd kriitilisel ajal, mil need linnad oleksid tavatingimustes pidanud oma jõupingutusi tugevdama – seda põhjusel, et korraldusmeeskonnad pidid järgima liikumispiiranguid ja võimalike lepingupartnerite majanduslik püsijäämine ei ole kindel.
- (7) Otsusega nr 445/2014/EL ei ole tagatud vajalikku paindlikkust selliste erakorraliste tingimuste arvessevõtmiseks; täpsemalt ei sisalda see sätteid aasta pikendamise või edasilükkamise kohta olukorras, kus konkreetne linn kannab Euroopa kultuuripealinna tiitlit.
- (8) Seepärast tuleks otsust nr 445/2014/EL muuta nii, et see oleks rangelt kohandatud tekkinud erakorralisele olukorrale ja lubaks neil Euroopa kultuuripealinna tiitlit kandvatel linnadel, mida pandeemia on kõige rängemalt mõjutanud, rakendada oma programme viisil, mis võimaldab saavutada meetme eesmärgid.
- (9) Pärast asjaomaste linnade ja liikmesriikidega konsulteerimist jõuti järeldusele, et on asjakohane anda 2020. aastaks Horvaatia ja Iirimaa määratud Euroopa kultuuripealinnadele võimalus jätkata oma programmide rakendamist kuni 30. aprillini 2021, ilma et muudetakse kultuuripealinnaks määramise aastat. Seega tuleks otsuse nr 445/2014/EL artikleid 3, 4 ja 16 vastavalt muuta.
- (10) Pärast asjaomaste linnade ja liikmesriikidega konsulteerimist jõuti järeldusele, et aasta, mil Rumeenial ja Kreekal on õigus saada Euroopa kultuuripealinna tiitel, tuleks edasi lükata 2021. aastalt 2023. aastale ning aasta, mil kandidaatriigil või potentsiaalsel kandidaatriigil on õigus saada Euroopa kultuuripealinna tiitel, tuleks edasi lükata 2021. aastalt 2022. aastale. Seega tuleks otsuse nr 445/2014/EL artiklit 3 ja kõnealuse otsuse lisas esitatud ajakava vastavalt muuta. Käesolev otsus ei tohiks mõjutada artiklites 7–11 ja 13 osutatud selliste menetluste kehtivust, mis on seoses 2021. tiitliaastaga juba lõpule viidud,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Otsust nr 445/2014/EL muudetakse järgmiselt.

- (1) Artiklit 3 muudetakse järgmiselt:

- (a) lõike 2 teine lõik asendatakse järgmisega:

„Igal aastal antakse tiitel maksimaalselt ühele linnale kummaski liikmesriigis, mis on loetletud lisas esitatud ajakavas (edaspidi „ajakava“), ning asjaomastel aastatel ühele Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osaliseks oleva Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni riigi (edaspidi „EFTA/EMP riik“), kandidaatriigi või potentsiaalse kandidaatriigi linnale või ühele liiduga lõikes 5 sätestatud asjaoludel ühineva riigi linnale. 2023. aastal kannab tiitlit kõige rohkem üks linn igast lisas esitatud ajakavas nimetatud kolmest liikmesriigist.“;

(b) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„Liikmesriikide linnadel on õigus kanda tiitlit ühe aasta jooksul vastavalt ajakavas esitatud liikmesriikide järjestusele. 2020. aastal tiitlit kandvatel linnadel on võimalus jätkata oma kultuuriprogrammi rakendamist kuni 30. aprillini 2021, ilma et muudetaks kultuuripealinnaks määramise aastat.“

(2) Artikli 4 lõike 2 teine lõik asendatakse järgmisega:

„Kultuuriprogramm peab katma kogu tiitliaasta ning see pannakse kokku spetsiaalselt tiitlit silmas pidades ja artiklis 5 sätestatud kriteeriumide kohaselt. 2020. aastal tiitlit kandvatel linnadel on võimalus jätkata oma kultuuriprogrammi rakendamist kuni 30. aprillini 2021.“

(3) Artikli 16 lõikele 1 lisatakse viies lõik:

„2020. aastal tiitlit kandvad linnad koostavad oma hindamisaruanded ja edastavad need komisjonile 30. aprilliks 2022.“

(4) Lisa asendatakse käesoleva otsuse lisaga.

Artikkel 2

Otsuse nr 445/2014/EL artiklites 7–11 ja artikli 13 lõike 2 punktis a osutatud menetlused, mis on seoses 2021. tiitliaastaga juba lõpule viidud, jäävad kehtima. Tiitliaastat muudetakse vastavalt käesoleva otsuse lisale.

Artikkel 3

Käesolev otsus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja